

Aan: Deelnemersraad Stem
Van: Bestuur Stem
Datum: 17 oktober 2016
Onderwerp: jaarplan 2017 (inhoudelijk en financieel)

1 Inleiding

Alle studenten die in het schooljaar 2016-2017 aan een mbo-opleiding zijn begonnen, worden opgeleid aan de hand van de Herziene KwalificatieStructuur (HKS). In onze sector hebben scholen in het schooljaar 2015-2016 weinig geëxperimenteerd met de herziene dossiers. Stem heeft dan ook nog weinig tot geen terugkoppeling gekregen op de inhoud van de kwalificatiedossiers en op de examens die Stem aan de hand daarvan heeft ontwikkeld.

Op het moment van schrijven van dit jaarplan worden de contouren van het nieuwe "Onderzoekskader 2017" (voorheen Toezichtkader) van de Onderwijsinspectie zichtbaar. Dit lijkt uit te gaan van "meer vertrouwen daar waar het kan". Het nieuwe onderzoekskader is minder gedetailleerd dan het oude toezichtkader. De exameninstrumenten bij de HKS-dossiers zijn ontwikkeld met het oude toezichtkader als uitgangspunt. De verwachting is daarom, dat de exameninstrumenten in elk geval ook ruimschoots aan de eisen van het onderzoekskader zullen voldoen.

In 2017 zullen veel scholen pas daadwerkelijk ervaring gaan opdoen met de nieuwe examens van Stem. Stem heeft veel vertrouwen onder de deelnemende scholen, maar de nieuwe werkelijkheid zal in de daadwerkelijke uitvoering van onderwijs en examinering voor iedereen toch weer wennen zijn. Voor het examineringsdeel zal Stem scholen hierin daar waar mogelijk begeleiden, om een en ander zo goed mogelijk te laten landen.

In de routes naar een valide examenproduct zal er voor Stem vermoedelijk weinig veranderen. In Stem werken onderwijs en bedrijfsleven al jaren samen aan goede examens die voldoen aan de eisen van de Onderwijsinspectie. Stem heeft daarnaast sinds september 2016 ook het Keurmerk Examenleveranciers voor de exameninstrumenten bij de HKS-dossiers. Stem ziet de ontwikkeling van de "drie routes naar valide examenproducten" door/namens het Ministerie van OCW dan ook met vertrouwen tegemoet.

Stem is voor opleidingen in de mobiliteitsbranche een belangrijke standaard voor goede examens. Dat is een mooie opbrengst van ruim 12 jaar Stem. Toch verschilt het nog sterk hoe men tegen Stem als organisatie aankijkt. Is Stem een leverancier of een collectief? Niet alle deelnemers weten op alle niveaus wat Stem doet en welke rol men daar zelf in kan vervullen. Misschien is het een mooi streven om uiteindelijk bij iedereen in beeld te zijn als een hybride van leverancier en collectief? Met alle voordelen die beide varianten in zich hebben, natuurlijk.

1.1 Speerpunten 2017

Om het succes van Stem vast te houden en uit te bouwen zijn de volgende speerpunten benoemd voor 2017:

- Stem is van ons en voor ons!
- Vertrouwen voortzetten en uitstralen (bij deelnemers, bij de MBO Raad, bij Inspectie, bij Ministerie van OCW, bij SBB, bij Kiwa);
- Samenwerken en kennis delen (bestaande relaties bestendigen en voortzetten, nieuwe netwerken opbouwen);
- Slim digitaliseren.

1.2 Deelnemers Stem

1.2.1 Lidmaatschap en tevredenheid dienstverlening

Sinds 2014 zijn alle onderwijsinstellingen met crebo's in de mobiliteitsbranche deelnemer aan Stem. Dit is inclusief niet-bekostigde instellingen Gomotive en IVA Driebergen.

Sinds 2015 is er een vernieuwde deelnemersovereenkomst tussen Stem en ROC's van kracht, waarin ook gedragsregels, gebruiksrechten en geheimhouding nadrukkelijker zijn opgenomen. Een actueel getekende overeenkomst wordt echter wel steeds meer van belang, vooral om toegang te krijgen tot het toetsysteem van theorie-examens. Hiervoor wordt strikter gekeken naar de verantwoordelijke vanuit de school om te tekenen voor deze toegang. Het Stem bestuur en de Stem deelnemers vinden het van belang dat dit dezelfde persoon is die ook tekent voor het naleven van gedragsregels, gebruiksrechten en geheimhouding.

Ten aanzien van de tevredenheid is er in het tweede kwartaal van 2016 een tevredenheidsmeting onder deelnemende scholen uitgevoerd. In totaal hebben 81 personen met verschillende functies gereageerd. De respons is daarmee veel hoger dan de voorgaande meting (12 respondenten in 2012). In de meting blijkt dat mensen verschillend aankijken tegen Stem. Ongeveer de helft van de groep is van mening dat Stem van en voor de scholen is. De andere helft vindt Stem een organisatie waar je examens in kunt kopen. Dit is niet in te delen naar specifieke functiegroepen, maar is divers over alle functies. Het percentage van de respondenten dat vertrouwen heeft in de kwaliteit van de examens van Stem, is 90%. Dat percentage ligt daarmee onveranderd hoog. Dat geldt in iets mindere mate ook voor het aantal respondenten dat bij de examinering naar eigen zeggen alleen Stem-instrumenten inzet: dat ligt op 80%. De overige 20% gebruikt vooral eigen instrumenten. Het gemiddelde cijfer dat de respondenten aan Stem geven, is een 7,5. Dit is hetzelfde cijfer als de voorgaande meting in 2012. Uit deze evaluatie blijkt over het geheel dat we heel tevreden kunnen zijn over de waardering voor Stem vanuit onze deelnemende ROC's, maar dat we in de beeldvorming en het draagvlak nog steeds het nodige te winnen hebben. In 2016 is contact gelegd met de beleidsmedewerkers Examinering van de diverse ROC's. Maar over de verschillende lagen op de afdelingen M-C-T kunnen we nog meer helderheid geven wat we te bieden hebben. Dat is een belangrijk aandachtspunt voor 2017.

1.2.2 Vertrouwen branches

Begin 2016 is RAI Vereniging formeel toegetreten in het bestuur van Stem. Hiermee is er een brug geslagen tussen de actualiteit van de fabrikanten en importeurs en de examens van Stem. Deze brug moet in concrete zin nog meer vorm krijgen in 2017, door actievere betrokkenheid van de RAI-leden in de diverse commissies van Stem. Denk bijvoorbeeld aan deelname aan de Commissies van Deskundigen.

Communicatie van Stem naar het bedrijfsleven is een continu aandachtspunt. Het gaat hierbij vooral om het scherp krijgen van het bestaan van Stem. Stem levert al sinds jaar en dag een actieve bijdrage aan leermeesteravonden van ROC's. Op die manier helpt Stem om de leermeesters goed te informeren over juiste toepassing van het BPV-instrument. Ook wordt het bestaan van Stem zo onder de aandacht gebracht en gehouden. Het is belangrijk om ook in 2017 de branche zo optimaal mogelijk te informeren over Stem. Het bedrijfsleven is partij in Stem. Dat moeten individuele bedrijven, ondernemers en hun leermeesters weten, zodat het vertrouwen in de waarde van het diploma op peil blijft of mogelijk zelfs vergroot wordt.

1.2.3 Examens M+C+T=Stem

Vanaf augustus 2016 zijn diverse scholen van start gegaan met de herziene kwalificatiedossiers en zullen zij in aanraking komen met de nieuwe (uniforme) examens van Stem. Met ingang van deze nieuwe dossiers zijn de examens qua examenmix en opbouw hetzelfde. Vanaf de basis, het verantwoordingsdocument, wordt de examenmix per opleiding uniform, volgens dezelfde formats (slim) opgebouwd vanuit het Document Management Systeem (DMS). De examenmix omvat een mix van

Proeven van Bekwaamheid (PvB), examinering in de beroepspraktijk (BPV-beoordeling) en theorie-examens. Ook worden de examens sinds de start van het schooljaar 2016-2017 op dezelfde wijze aan scholen beschikbaar gesteld, via StemToets. Dit is de wens van de deelnemende scholen; voor M-C-T gelijk!

1.3 Financieel

Stem probeert het werk voor de stichting toekomstbestendig en slim in te richten. Ook zijn we op zoek naar slimme samenwerkingen, zodat we het werk efficiënt kunnen doen met de beschikbare middelen. In 2016 zijn voor veel herziene dossiers exameninstrumenten ontwikkeld, maar het werk is nog zeker niet klaar. Zo zijn er nog veel examens voor keuzedelen te ontwikkelen. Daarnaast zal er altijd uitbreiding en verbetering op onderdelen wenselijk blijven. De verwachting is dat we door slimme organisatie van het werk de korting voor M&T kunnen handhaven op 10% en daarmee in 2017 opnieuw een leerlingbijdrage hanteren van € 36. Omdat we in de carrosserie-branche te maken hebben met teruglopende leerlingaantallen én naar verhouding veel kwalificaties te onderhouden hebben is daar (nog) geen korting van kracht. De branches leveren via de O&O-fondsen OOMT en OOC opnieuw een substantiële financiële bijdrage aan de activiteiten van Stem.

2 Ontwikkelen exameninstrumenten: *Ervaring opdoen met examens voor HKS*

2.1 Inhoudelijk

Ondersteuning pilots/deskundigheidsbevordering

Vanaf augustus 2016 bieden scholen hun opleidingen aan op de crebo's van de Herziene Kwalificatie-Structuur (HKS). Om dat te kunnen doen, moesten scholen hun onderwijsvisie en onderwijs- en examenprogramma's tegen het licht houden en aanpassen. Stem heeft ondertussen examens ontwikkeld die aansluiten bij de herziene dossiers. Daarbij zijn ook de uitgangspunten herijkt (later in dit hoofdstuk benoemd) en de examens nieuw vormgegeven. In 2016 heeft Stem bovendien veel scholen bezocht om alle betrokkenen te informeren over de nieuwe exameninstrumenten. Uit de evaluaties van deze voorlichtingen blijkt dat men dit heel informatief en waardevol vindt. Er is één opmerking gemaakt, dat we moeten letten op het gebruik van jargon. Termen met betrekking tot kwalificatiedossiers en examinering die voor ons dagelijkse kost zijn, zijn dat misschien niet voor iedereen. Die respondent heeft natuurlijk gelijk. De expertise van Stem moet niet blijken uit het jongleren met ingewikkelde begrippen, maar juist uit het toegankelijk en begrijpelijk maken van de materie.

Hoe dan ook, scholen zijn pas net écht van start met het opleiden en examineren aan de hand van de HKS. Ook in 2017 blijft ondersteuning bij de invoering van de nieuwe exameninstrumenten van belang. Scholen kennen het verhaal en de uitgangspunten inmiddels, maar gaan er nu pas echt ervaring mee opdoen. Daarbij zullen zij ongetwijfeld tegen zaken aanlopen die samen met Stem opgelost kunnen en moeten worden. Daarnaast zal het nodig zijn ook de leermeesters goed te informeren over de wijzigingen. Stem biedt scholen aan om hierin te ondersteunen richting de leermeesters in hun regio. Daarbij kan Stem dan ook meteen input ophalen. Er zal in elk geval gericht gevraagd worden naar de ervaringen met (de uitvoerbaarheid van) het voor M&T-techniek nieuwe verschijnsel BPV-opdracht.

Stem heeft al eerder overwogen om deze wijze van professionalisering met betrekking tot het werken met de Stem-producten voor docenten en leermeesters meer gewicht geven. Dit kan bijvoorbeeld door een bewijs van deelname aan een leermeesteravond of een certificaat te overhandigen. Dit geeft scholen een extra middel in handen om aan te tonen dat zij de deskundigheid van de mensen die zij inzetten in het proces van examinering, op peil houden. Vanwege de drukte rondom oplevering van de instrumenten in 2016 en de voorlichting daarover richting scholen heeft dit in 2016 nog geen vorm gekregen. Stem wil dit in 2017 alsnog oppakken.

In 2017 willen we gebruikersbijeenkomsten organiseren om de informatie over de examens voor de herziene dossiers actief op te halen bij de scholen. Deze stonden eerst gepland in het najaar van 2016, maar hadden nog niet zoveel nut, omdat er nog geen échte gebruikerservaring was. Dit wil Stem doen in de vorm van workshops (centraal of in de regio), waarbij eerste ervaringen met de nieuwe exameninstrumenten kunnen worden uitgewisseld tussen scholen en er feedback kan worden gegeven op de nieuwe examens. Stem kan deze input meenemen bij het updaten en verbeteren van de instrumenten.

Examens beroepsgericht Nederlands, rekenen en moderne vreemde taal

Nederlands en rekenen

De herziene kwalificatiedossiers zijn gecontroleerd op beroepsgericht Nederlands en rekenen. Beide aspecten worden in geen van de dossiers expliciet genoemd. Daarom worden er door Stem geen aparte examens ontwikkeld.

Moderne vreemde taal: Engels

In 2016 zijn er examens Engels ontwikkeld voor de kwalificaties waarvoor dat van toepassing was (niet alle dossiers hebben vereisten voor Engels). Voor die kwalificaties is het voor 2017 van belang om tenminste één variant (examen) per kwalificatie erbij te ontwikkelen.

Er zijn 9 kwalificaties waarvoor examens Engels zijn ontwikkeld in 2016. Voor deze kwalificaties moeten extra items worden ontwikkeld.

Ontwikkelen exameninstrumenten

Voor de herziene kwalificaties zijn de uitgangspunten van Stem opnieuw vastgesteld:

- Stem maakt examens die we (onderwijs én bedrijfsleven) goed vinden
- Stem kan dit uitleggen aan Inspectie (spreekbuis)
- Stem bundelt beschikbare kennis en kunde van de partners om te komen tot goede examens
- Examens van Stem zijn herkenbaar en voor alle betrokkenen goed te begrijpen

De examenmixen voor de herziene kwalificaties zijn bijna compleet. Voor een aantal kwalificaties moet de ontwikkeling en vaststelling van losse examenonderdelen nog worden afgerond. Daarnaast zullen voor diverse kwalificaties extra varianten ontwikkeld worden. Denk aan proeven-opdrachten, extra rollenspellen, meer theorie-items. Ook zal, zoals eerder beschreven, in dit jaarplan budgettaire ruimte gemaakt worden voor het aanpassen en verbeteren van de exameninstrumenten op basis van de eerste gebruikerservaringen.

Theorie-examens

In 2015 is besloten dat theorie-examens weer onderdeel zullen zijn van de examenmix. Regels en richtlijnen zijn hiervoor in 2016 verder uitgewerkt. En uiteraard is Stem ook al ver gevorderd met de ontwikkeling van de theorie-examens. Matrijzen en onderwerpenlijsten, voorbeeldvragen, examenvragen en afspraken over rollen en rechten in de toetssystemen zijn ontwikkeld. In 2016 is al in beperkte mate ervaring opgedaan met de toetssystemen. In 2017 gaan we verder met het beproeven van deze examens, het verder gereed maken en uitbreiden van de theorie-items en waar nodig bijstellen.

Keuzedelen

Scholen zijn dit schooljaar ook voor het eerst van start gegaan met de keuzedelen. Stem heeft in het laatste kwartaal van 2016 voor 12 keuzedelen examens opgeleverd. De keuze om voor juist deze keuzedelen examens te ontwikkelen, is gemaakt op basis van een uitvraag onder de deelnemende scholen begin 2016. Ook heeft Stem de mogelijkheden onderzocht van samenwerking met een aantal andere examenstichtingen bij het ontwikkelen van exameninstrumenten bij meer generieke keuzedelen. Ook hieraan zal in 2017 waar mogelijk een concreet vervolg gegeven worden.

Bij de ontwikkeling van examens voor nieuwe keuzedelen in 2017 is het in elk geval van belang om zoveel mogelijk vraaggestuurd te werken. Op die manier maken we geen examens die vervolgens niet of nauwelijks gebruikt worden. Voor Stem is het net als in 2016 het meest logisch om in te steken op de branchespecifieke keuzedelen. Eind 2016 of ergens aan het begin van 2017 zal daarom in overleg met de onderwijsnetwerken van de BTG en het Stem-bestuur worden vastgesteld aan welke keuzedelen men daar de voorkeur geeft.

Examenprocessen

Hoewel er verhoudingsgewijs weinig gebruik van gemaakt wordt, blijft Stem de mogelijkheid aanbieden om pre-audits uit te voeren op scholen. Scholen die dit gedaan hebben, geven namelijk aan dat zij hierdoor scherp hebben gekregen of zij de Stem-instrumenten inzetten zoals ze zijn bedoeld. Ook hebben zij naar eigen zeggen waardevolle tips en trucs krijgen om de processen nog verder te verbeteren. Stem kan zowel een 'papieren' check doen (bijvoorbeeld examendossiers bekijken), als gesprekken met betrokkenen voeren of één of meer examenmomenten bijwonen. Omdat de vraag steeds al klein is en Stem bovendien verwacht dat scholen vanwege de nieuwe instrumenten vooral een beroep zullen doen op de mogelijkheid van begeleiding bij of deelname aan een pilot, zal het budget voor pre-audits wel een verhoudingsgewijs klein deel van de begroting blijven uitmaken.

Ontwikkelingen examinering bij MBO Raad en OCW

Binnen de MBO Raad en het ministerie van OCW is er veel aandacht voor de kwaliteit van de examinering in het middelbaar beroepsonderwijs. Zo heeft de MBO Raad een Servicepunt Examinering ingericht en faciliteren zij diverse projecten op het gebied van examinering.

Ook spraken OCW, MBO Raad en NRTO hun commitment uit in een gezamenlijke Examenagenda mbo 2015-2020. Daarnaast zijn er vanuit OCW routes naar een valide examenproduct gedefinieerd. Met al deze ontwikkelingen houdt Stem rekening. Stem onderhoudt contacten met alle stakeholders in dit kader, om input te leveren, ontwikkelingen nauwgezet te volgen en waar mogelijk / wenselijk mee te sturen.

2.2 Financieel

Zoals voorgaande jaren wordt het budget grotendeels besteed aan het ontwikkelen van examenproducten, In 2017 moeten de laatste examens worden opgeleverd conform de herziene kwalificatiedossiers. Daarnaast wordt er ingezet op ontwikkeling van keuzedelen en aanpassingen van de examens op basis van evaluaties. In totaal bedragen de ontwikkelactiviteiten € 495.000 voor M&T en € 35.000 voor de Carrosseriebranche.

3 Vaststellen examens

3.1 Inhoudelijk

In juni 2015 is besloten om de wijze van vaststelling van de Stem-examens anders vorm te geven. We hebben hier een getrapte verantwoordelijkheid in aangebracht.

- **Commissie van Deskundigen (CvD)**
Per kwalificatie of kwalificatiedossier is er een Commissie van Deskundigen. In deze commissies zitten (coördinerend) docenten en medewerkers uit de betreffende (deel)branche. De commissies beoordelen de vorm en inhoud van de examenonderdelen (Proeven, BPV-examenbeoordeling, BPV-opdrachten, theorievragen) tot op detailniveau.
- **Vaststellingscommissie (VC)**
Als de Commissie van Deskundigen akkoord is met de vorm en inhoud van de examenonderdelen, worden deze gebundeld tot een examenmix. Deze wordt ter vaststelling aangeboden aan de Vaststellingscommissie. Deze commissie beoordeelt de totale examenmix aan de hand van het Meta-B-instrument. Overzicht en een kritische blik op de balans in het geheel zijn daarvoor relevant. In deze vaststellingscommissie zijn de M-C-T-sectoren gezamenlijk vertegenwoordigd. In deze vaststellingscommissie zijn teamleiders, managers en coördinerend docenten vanuit ROC's vertegenwoordigd. Daarnaast hebben ook vertegenwoordigers van bedrijfsleven een belangrijke stem bij de vaststelling. De vaststellingscommissie bestaat nu uit 5 leden uit onderwijs en 4 leden uit bedrijfsleven.
- **Stem-bestuur**
Het bestuur is formeel verantwoordelijk voor de vaststelling van de examens die Stem beschikbaar stelt. Dit is ongewijzigd ten opzichte van de situatie tot juni 2015. Ook in het bestuur hebben vertegenwoordigers van onderwijs en bedrijfsleven zitting.

De bedoeling is, dat de vaststelling van examens door het formeel maken van deze getraptheid in de verantwoordelijkheid nog meer gedegen wordt. Op die manier kan de kwaliteit van de producten nóg beter geborgd worden. Omdat er in totaal (verdeeld over de verschillende commissies) meer ROC's betrokken zijn bij de vaststelling, vergroot dit ook nog eens het draagvlak.

Na een jaar is deze werkwijze geëvalueerd met het bestuur en zien we een aantal leer-en verbeterpunten, waarmee we in het laatste deel van 2016 ook al van start zijn gegaan:

- Iedere commissie moet goed in zijn rol stappen. De commissie van deskundigen doet een beoordeling op detail en geeft advies richting de vaststellingscommissie. De vaststellingscommissie beoordeelt op de complete examenmix en doet een check op de richtlijnen van Inspectie. Deze commissie moet niet het werk van de commissie van deskundigen (details) opnieuw doen.
- Beide commissies moeten meer op de hoogte worden gebracht van de richtlijnen van Inspectie. Soms worden weliswaar creatieve oplossingen voorgesteld, maar past dit toetstechnisch niet altijd. Enerzijds willen wij de commissies meer toerusten zodat zij voldoende op de hoogte zijn van

de regels. Daarnaast wordt er in de voorleggers voor commissies meer de focus op gelegd (wat past wel en niet binnen de regels), zodat commissies in de uitwerking meer worden meegenomen.

- Een onvoorzien neveneffect van de nieuwe werkwijze is, dat de branche minder aansluiting lijkt te hebben met de onderwerpen die in de vaststellingscommissie besproken worden. Branchevertegenwoordigers kunnen en willen vakinhoudelijk graag meedenken over goede examens, maar hebben minder met hoofdlijnen, richtlijnen en vereisten van de Onderwijsinspectie. Dit blijkt ook bij de werving van nieuwe leden vanuit de branche: mensen gaan liever op de reservelijst van de commissie van deskundigen staan, dan dat zij zitting nemen in de vaststellingscommissie. In het bestuur is ook over dit probleem gesproken. Vanuit BOVAG en RAI Vereniging heeft men niet direct een oplossing. Daarom hebben we afgesproken dat we vanaf nu ook beleidsmedewerkers examinering van scholen of andere examendeskundigen zullen uitnodigen voor de vaststellingscommissie. De vakinhoud wordt geborgd in de commissies van deskundigen. Uiterste consequentie zou dan kunnen zijn dat op termijn er geen branchevertegenwoordigers meer in de vaststellingscommissie zitten. Dit maken we dan wel expliciet zichtbaar, door de namen en functies van de betrokken experts aan u als VC kenbaar te maken. Deze informatie hebt u nodig om tot een goede procesbeoordeling te kunnen komen.

Commissies van Deskundigen

Zoals hiervoor geschetst worden Commissies van Deskundigen ingevuld vanuit een vakrichting en wordt er vrij gedetailleerd gekeken naar de inhoud van de examens. Het kan hier zowel proeven/ opdrachten betreffen als items voor de theorie-examens. De commissies van deskundigen adviseren de vaststellingscommissie over deze onderdelen uit de examenmix. In 2017 zullen er naar verwachting 16 commissies actief zijn en zij zullen gemiddeld twee keer per jaar vergaderen of op een andere manier geraadpleegd worden.

Vaststellingscommissie

Dan worden de (detail-)onderdelen gebundeld tot een totale examenmix. Deze wordt aangeboden ter vaststelling aan een vaststellingscommissie waarin de M-C-T-sectoren gezamenlijk vertegenwoordigd zijn. De vaststellingscommissie beoordeelt de totale examenmix aan de hand van het Meta-B-instrument.

De vaststellingscommissie zal in 2017 vijf keer vergaderen. De instrumenten die binnen Stem nieuw ontwikkeld worden, zullen in ieder geval worden aangeboden ter vaststelling. Daarnaast zullen er ook aanpassingen in bestaande instrumenten besproken worden. Daar waar nodig zullen de aangepaste instrumenten opnieuw worden vastgesteld. Ook blijft Stem de gelegenheid bieden om ROC-eigen instrumenten te laten beoordelen door de vaststellingscommissie van Stem. In de tevredenheidsmeting bleek dat nog 20% van de respondenten eigen examens maakt. Uit de analyse van deze tevredenheidsmeting kunnen we beter nagaan waar deze eigen examens gemaakt worden en of men interesse heeft deze in te brengen in de vaststellingscommissie.

Het bestuur is en blijft formeel verantwoordelijk voor de vaststelling van de examens die Stem beschikbaar stelt. Ook in het bestuur zitten vertegenwoordigers van onderwijs en bedrijfsleven.

3.2 Financieel

Voor de vaststelling is rekening gehouden met een budget van € 50.000 voor M&T en € 7.000 voor de Carrosseriebranche. Dit is gebaseerd op de werkzaamheden van 2016 en de vergoedingen die we in de nieuwe (gelaagde) setting aan de leden van de commissies hebben verstrekt.

4 Distributie en toetsstelsel: slim digitaliseren, slimmer werken

4.1 Inhoudelijk

Distributie

Met ingang van de HKS worden alle documenten die te maken hebben met beroepsgerichte (dus: niet-theoretische) examinering, beheerd in een Document Management Systeem (DMS). Dit geldt ook voor de verantwoordingsinformatie van de complete examenmixen, dus inclusief de theoretische examinering. Dit maakt het beheren van de documentinhoud een stuk eenvoudiger.

De inhoud van handleidingen staat maar één keer in het systeem, in hapklare brokjes. Per gebruikersdoelgroep (bijvoorbeeld: een organisator van AT-examens of een deelnemer aan datzelfde examen) wordt een handleiding op maat samengesteld uit die hapklare brokjes. Ook alle beoordelingscriteria die bij een kwalificatie horen, staan nog maar op één plek. Vanaf die plek worden ze gebruikt voor het genereren van examenplannen, Proeve-beoordelingsformulieren en BPV-formulieren (zowel tussentijdse beoordeling als examenbeoordeling).

Het voordeel van deze werkwijze is, dat inhoud maar op één plek onderhouden hoeft te worden. Als er een stuk tekst wordt aangepast, worden die aanpassingen automatisch doorgevoerd in alle documenten waarin dat stuk tekst vóórkomt.

Momenteel is het nog zo dat die aangepaste documenten vervolgens door medewerkers van Stem in PDF-formaat op Stemtoets moeten worden geplaatst. Het is de bedoeling dat gebruikers in de nabije toekomst zelf de documenten rechtstreeks uit het DMS kunnen halen. Zij hebben dan automatisch altijd de meest actuele versie in handen.

Digitale afname

In het schooljaar 2015-2016 is er proefgedraaid met een online tool voor digitale BPV-beoordeling, Digitaal Beoordelen genaamd. De inhoud van deze tool wordt nu nog via Excel geïmporteerd uit het DMS. In de toekomst is het ook mogelijk om beide systemen automatisch te laten synchroniseren.

Door het invullen van de BPV-beoordeling te digitaliseren wordt het proces van beoordelen door de leermeester voor het ROC beter navolgbaar. In onze sectoren zijn we in 2015 gestart met Autotechniek (niveau 2-3-4) en Autospuiten (niveau 2-3). Evaluatie van de pilot gaf begin 2016 voldoende aanleiding om Digitaal Beoordelen verder uit te rollen voor de overige Stem-kwalificaties. Een x-aantal scholen is in 2016 toegerust om hiermee te werken en x-aantal is daadwerkelijk in schooljaar 2016-2017 van start gegaan. Bijzonder aandachtspunt hierin was de BPV-beoordeling voor de carrosseriebranche. Voor de carrosserie-kwalificaties is de BPV-beoordeling namelijk een nieuw fenomeen.

Scholen zijn zoveel mogelijk benaderd en ondersteund om direct digitaal te gaan starten, in plaats van op papier te beginnen.

Daarnaast is besloten de theorie-examens van Stem alleen nog digitaal aan te bieden. Omdat de theorie-examens kwalificerende examens zijn, stelt Stem de theorie-examens zelf niet meer beschikbaar via StemToets, maar worden deze aangeboden via de digitale toetsystemen TeleToets en RemindoToets. De reden voor deze keuze is, dat het beveiligen van examens in het onderwijs een continue punt van aandacht vormt, zo ook bij Stem. En uit onderzoek is gebleken dat het digitaal afnemen van examens sterk bijdraagt aan het voorkomen van examenfraude. Om diezelfde reden krijgen scholen vooraf geen inzage meer in de examenvragen. Wel is er een uitgebreide examenmatrijs, zodat de scholen alle informatie hebben die nodig is om het onderwijs voldoende in lijn te kunnen brengen met de exameninhoud.

De keuze voor digitale theorie-examinering (en in mindere mate ook van de keuze voor Digitaal Beoordelen als tool voor BPV-beoordeling) brengt met zich mee dat Stem meer bemoeienis heeft met de uitvoering / afname van de examens die zij voorheen alleen ontwikkelde. De scheiding tussen examenontwikkeling (Stem) en examenuitvoering is daarmee niet meer zo strikt.

Toegang tot de Stem-instrumenten

Stem ziet dat de toegang naar de examens door scholen meer en meer beperkt wordt tot een selecte groep docenten / toetsbeheerders. Dit betreft zowel toegang tot StemToets, als ook de toegang tot de digitale BPV-beoordeling en de digitale theorie-examens. Vanuit veiligheidsoogpunt is dit een goede ontwikkeling. Niet iedereen kan er zomaar bij. Dat ziet de Inspectie ook graag. Sinds augustus 2016 zijn de examens voor de carrosseriebranche ook achter de inlog van StemToets geplaatst, om ook daar de veiligheid beter te borgen. Gezien de wisselingen op scholen wil Stem wel frequenter periodiek bij managers uitvragen (minimaal 1x per jaar) welke personen welke toegang (mogen) hebben.

Voor scholen blijft goede informatievoorziening richting docenten een aandachtspunt. Docenten die geen toegang hebben, moeten vaak wel hun studenten informatie verschaffen over de examinering. Volgens de inspectie-standaarden moeten studenten tijdig en volledig geïnformeerd worden over de examens. Scholen zullen er aan hun kant dus voor moeten zorgen dat zij betrokkenen tijdig de juiste informatie verstrekken.

4.2 Financieel

Het gebruik van systemen voor digitale afname zullen we ook in 2017 vanuit het bestaande tarief van Stem te faciliteren. Voor de distributie (en het gebruik) van toetsen is voor M&T € 135.000 opgenomen op de begroting en voor Carrosserie € 22.500.

5 Verantwoording

5.1 Inhoudelijk

Kwaliteitsverbetering rondom alles wat te maken heeft met examinering staat hoog op de agenda van het onderwijs. De examinering in het mbo was lang niet op orde. Hierdoor komt het maatschappelijk vertrouwen in diploma's onder druk te staan. De civiele waarde van diploma's moet uiteraard onomstreden zijn. Minister Bussemaker van OCW kondigde daarom in 2014 aan dat zij scholen wilde gaan verplichten om gebruik te maken van bij gecertificeerde examenleveranciers ingekochte examens of hun zelf ontwikkelde examens extern te laten valideren. Het doel van deze maatregel is de kwaliteit van de exameninstrumenten vooraf te waarborgen en daarmee de examenkwaliteit te verbeteren.

Inmiddels is dankzij de inspanningen en activiteiten van onderwijsteams en bestuurders bij de meeste mbo-opleidingen al een verbetering te zien in de kwaliteit van examens en examinering. Het is het van groot belang deze positieve ontwikkelingen vast te houden en uit te bouwen. In opdracht van minister Bussemaker (OCW) is een advies opgesteld met als uitgangspunt: waarborg voor de kwaliteit van de exameninstrumenten en daarmee de examenkwaliteit te verbeteren. Bij het opstellen van het advies is gebleken dat er niet twee, maar drie manieren zijn om tot een goed resultaat te komen. Deze drie manieren zijn beschreven in de vorm van drie routes:

- Route 1: examenproducten in te kopen bij een gecertificeerde instantie;
- Route 2: examenproducten zelf te ontwikkelen, binnen collectieve afspraken;
- Route 3: examenproducten zelf te ontwikkelen en deze extern te valideren.

Voor alle drie de routes geldt dezelfde norm. In deze norm worden zowel eisen gesteld aan het individuele examenproduct, als aan de manier waarop het tot stand komt en aan de organisatie die het product ontwikkelt. Om de invoering van deze routes mogelijk te maken, is er een overgangperiode ingelast om samen met de betrokkenen het advies te vertalen naar de praktijk. Ook zal er nog verder worden ingegaan op bepaalde, specifieke aandachtspunten. Deze overgangperiode zal maximaal twee jaar in beslag nemen.

Stem beschikt momenteel al over het Keurmerk Examenleveranciers. De verwachting is, dat de eisen aan een gecertificeerd leverancier niet veel anders zullen zijn dan de eisen in van het Keurmerk.

Daarnaast ontwikkelt Stem op basis van collectieve afspraken tussen onderwijs en bedrijfsleven. Stem zal de concrete invulling van de routes 1 en 2 daarom op de voet volgen, maar ziet de invoering ervan in principe vol vertrouwen tegemoet.

Om het Keurmerk Examens te kunnen blijven voeren, zal Stem wijzigingen in exameninstrumenten proactief doorgeven aan het Keurmerk Examenleveranciers. Daarnaast zal Stem de kwaliteit van haar instrumenten ook borgen door contacten te blijven onderhouden met de Onderwijsinspectie. Ook dit is een vertrouwde werkwijze. Tijdens de ontwikkeling van de instrumenten bij de HKS heeft Stem dan ook regelmatig geklankbord met de Onderwijsinspectie..

Omdat scholen de examens van Stem gebruiken, blijft Stem ook scholen ondersteunen bij de verantwoording van de examens. Scholen zijn te allen tijde verantwoordelijk voor de kwaliteit van examens, ook als zij de examens van Stem gebruiken. Voor een school is het in de verantwoording richting Inspectie ook van belang dat zij goed op de hoogte is van de examens en dat zij in het gesprek met Inspectie 'in the lead' is. Maar op onderdelen kan Stem scholen wellicht ondersteunen en scholen van de benodigde informatie voorzien.

5.2 Financieel

Omdat we nog niet weten wat de 'drie routes naar een valide examenproduct' exact gaan brengen, houden we het budget voor de verantwoording gelijk ten opzichte van 2016, namelijk € 10.000 voor M&T en € 1.500 voor Carrosserie.

6 Uitvoeringsorganisatie

6.1 Inhoudelijk

Relatiebeheer

Eén van de speerpunten in dit jaarplan is scholen en bedrijven ervan bewust te maken dat zij onderdeel zijn van Stem: Stem is van ons! Door pilots en voorlichtingen te organiseren, wil Stem dit ook meer uitdragen op scholen en onder leermeesters. Maar daarnaast is goed contact en korte lijnen met alle partners (op verschillende niveaus) van belang, zowel brengen als halen. Contacten (één-op-één contacten met managers en docenten, gebruikersbijeenkomsten, voorlichting op scholen) geven voor scholen de mogelijkheid om hun invloed (waar gewenst) aan te wenden en voor Stem om actief input op te halen. In 2016 zijn ook stappen gezet om beleidsmedewerkers Examinering van scholen beter te informeren over de examens van Stem en de ontwikkeling die we doormaken. Zij hebben vaak een adviserende rol richting teams over 'inkoop' van examens, dus is het fijn als zij goed op de hoogte zijn van onze examens. Beter nog zou het zijn als zij de teams informeren onze examens te gebruiken! Meer persoonlijk contact, meer zichtbaarheid van de mensen van Stem en meer uitwisseling blijven belangrijke aandachtspunten in het relatiebeheer.

Samenwerken

ExSamen en samenwerken met andere examenstichtingen

Om samenwerking tussen examenleveranciers te ondersteunen en faciliteren was er een vereniging voor examenleveranciers, Excenter. Daarnaast was er nog een informeel overleg tussen (wel en niet bij Excenter aangesloten) examenleveranciers, om uit te wisselen over onderwerpen als professionalisering van ontwikkelaars, digitalisering etc. In 2016 zijn deze initiatieven gebundeld in een nieuwe vereniging voor examenleveranciers, ExSamen. Stem nam deel aan de gesprekken om te komen tot de vereniging en heeft uitgesproken dat zij in de nieuwe vereniging wil gaan deelnemen.

Op onderdelen werkt Stem met een aantal examenstichtingen intensievere samenwerking. In de ontwikkeling van Digitaal Beoordelen (digitale BPV-tool) is onder meer samen opgetrokken met Examenwerk, ESTEL en Examenplatform UV. Dit is mede mogelijk doordat de uitvoeringsorganisatie achter

deze stichtingen dezelfde is. Hier wordt expertise al slim gebundeld. Daarnaast is met zeven examenstichtingen/-leveranciers een traject gaande waarin onderzocht wordt of Facet geschikt is als 'player' voor theorie-examens (één manier van inloggen en beveiligen). Stem staat altijd open voor vernieuwing en efficiënte oplossingen. Dit kan alleen door samen te werken.

SML

In 2017 blijft de krachtenbundeling van Stem en Stichting Mobiliteitsleren aan de orde en wordt er een efficiëncyslag gemaakt in de aansturing (denk aan de secretariële en financiële ondersteuning) van de stichtingen. Ook op inhoud wordt er samengewerkt, zoals bij het verkavelen van de kwalificatiedossiers naar voorbeeld-onderwijsprogramma's/ leeronderwerpen. Zo gebruiken we de informatie en beschikbare expertise tussen beide stichtingen heel efficiënt.

Vmbo

Vmbo's zijn druk doende met de invoering van de nieuwe kern-/keuzeprogramma's. De keuzedelen zijn schoolexamens. Stem deelt op verzoek van het vmbo-platform expertise met de vmbo-scholen en denkt ook in 2017 opnieuw graag mee over slimme inrichting van examinering en over samenwerking tussen vmbo en mbo. Die aansluiting en waar mogelijk samenwerking is door de kwartiermakers als zeer wenselijk bestempeld.

Communicatie

Communicatie is uiteraard een belangrijk middel om de positieve opbrengsten en de toegevoegde waarde van de stichting onder de aandacht te brengen. Daarom zetten we ook in op veel face to face communicatie. Maar ook in 2017 zetten we de reguliere communicatiekanalen voort:

- Stem-nieuwsbrieven, rondom interessante nieuwsfeiten of ontwikkelingen binnen Stem;
- Bijdrage aan publicaties van samenwerkingspartners (o.a. VOC-krant, BOVAG krant, ...);
- Bijdrage aan relevante evenementen, voorlichtingen, presentaties;
- E-mails aan toetsbeheerders als er nieuwe of aangepaste instrumenten op Stemtoets klaarstaan
- Gebruikers- en regiobijeenkomsten (niet alleen docenten, managers maar ook meer de afdelingen kwaliteitszorg van ROC's).

Communicatie naar het bedrijfsleven is heel belangrijk, voor draagvlak onder bedrijven voor Stem en de bijdrage die OOMT en OOC daaraan verlenen. We willen graag meer met ondernemers en leermeesters in aanraking komen. Dit geven we vooral vorm door bij te dragen aan leermeesteravonden.

Voor aantrekkelijke en duidelijke communicatie over Stem is het wenselijk om de website in een compacter en moderner format te zetten. Daarom is hiervoor ook communicatiebudget opgenomen. De site is immers de 'showroom' van de Stem-activiteiten.

6.2 Financieel

De kosten van de uitvoeringsorganisatie Stem zijn vergelijkbaar met 2016. We hebben in de begroting wel meer ruimte gemaakt voor communicatie, vooral het ontwikkelen van een nieuwe website.

7 Begroting algemeen

De totale begroting van 2016 komt uit op € 864.750. We verwachten hiermee meer te besteden dan de inkomsten, maar daarmee willen we wat interen op het eigen vermogen. Uiteraard zal bij de uitvoering van het jaarplan net als voorgaande jaren voortdurend worden gekeken naar de financiële ruimte en worden ingespeeld op kansen of mogelijk zelfs besparen.